

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ НА ПІСЛЯДИПЛОМНОМУ ЕТАПІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Головко Н.В., Галич Л.Б., Дмитренко М.І., Макарова О.М., Виженко Є.Є., Стасюк О.А.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Стаття присвячена проблемі використання активних технологій і методів у навчанні медичних кадрів у сучасних умовах. Представлені організаційні та методичні питання реалізації даного підходу. Показано, що навчання за допомогою активних технологій на циклах удосконалення, а також у процесі підготовки лікарів-інтернів викликають більший інтерес у дорослих порівняно з традиційними методами. Крім того, сучасні технології навчання підвищують якість освіти, що доводиться з результатами підсумкового контролю.

Ключові слова: післядипломна освіта, технології навчання, методи навчання.

Провідні напрями Болонської декларації збігаються з планами реформування системи освіти в Україні. Пильна увага приділяється ефективності та якості підготовки фахівців. Високі стандарти освіти висувають нові вимоги до якості освітньої системи, розвитку професійної компетентності особистості. У 90-ті роки минулого століття у світовому освітньому співтоваристві відбулося переосмислення не тільки поняття «освіта», а й інших пов'язаних із ним термінів, таких як «навчання».

У першому випадку головною фігурою освітнього процесу був викладач, «провідник, ведучий до знань, умінь, навичок». У другому центральною фігурою стає той, «хто сам іде до знань-умінь-навичок», точніше - «до утворення власної особистісної культури».

У кінці ХХ сторіччя в документах, пов'язаних із якістю освіти, з'являється термін «компетенція» (неможливо навчити, можна тільки навчитися), тобто суттю освіти стає самоосвіта. Усе інше - лише фактори, ресурси й умови, що сприяють або перешкоджають нормальному розвитку процесу самоосвіти. Освіта - процес самозміни людини, внаслідок якого вона освоює нові (для себе) знання, вміння, навички та компетенції. Компетенція - характеристика вимог до людини, які дозволяють стати їй компетентною в певному виді діяльності. Компетенція - це здатність на основі органічної єдності знань, умінь і досвіду здійснювати як звичну, так і нову професійну діяльність.

В умовах реформи вищої освіти підвищується відповідальність викладачів медичних вишів за результати своєї праці, тому значущим стає забезпечення відповідності кваліфікації викладачів компетентнісному підходу в системі вищої професійної освіти в умовах її безперервності. Це стає можливим за умови використання модульної моделі навчального процесу, де змінюється співвідношення навчального навантаження в бік збільшення самостійної роботи молодих спеціалістів із навчально-методичною літературою та електронними освітніми ресурсами. За такого підходу передбачається тісна взаємодія студента (курсанта, лікаря-інтерна) і викладача, орієнтована на формування професійних навичок (компетенцій).

Усе це вимагає розширення розмаїтності використовуваних освітніх технологій переважно діяльного й інтерактивного типу. Таким чином, передбачається трансформація організації освітнього процесу та структури занять. Змінюються ролі учнів і викладачів у освітньому процесі. Пасивні слухачі мають перетворитися на активних учасників освітнього процесу, натомість викладачі мають стати «наставниками і путівниками».

Укорінені в системі професійної додаткової освіти методи викладання не забезпечують формування в слухачів здібностей до практичних дій у економічних умовах, оскільки базуються на традиційних лекційних методах навчання, тому необхідно розв'язати проблему переходу безперервної професійної освіти на нові технології навчання (освітні модулі, проектні методи навчання, стажування, дистанційне навчання й ін.), що підвищить ефективність освіти.

При цьому навчання на додипломному і післядипломному етапах різняться. Слухачі післядипломного сегмента сфери освітніх послуг належать до категорії дорослих. Провідною метою їх навчання є задоволення конкретних та індивідуалізованих освітніх потреб, орієнтованих на засвоєння знань, необхідних для вдосконалення своїх соціальних ролей і розвитку власної особистості.

Зміст чітко зумовлений конкретною сферою практичної діяльності. Специфічні умови характеризуються стислим бюджетом часу, короткими термінами навчання і в багатьох випадках суміщенням непростих і відповідальних професійних обов'язків. Зазначені параметри вимагають організації навчання фахівців на андрагогічних принципах, які все активніше і ширше використовуються на рівні післядипломної та додаткової професійної освіти.

Згідно з принципами андрагогіки дорослій людині, яка навчається, належить провідна роль у процесі навчання. Як сформована особистість, доросла людина ставить перед собою конкретні цілі навчання і прагне самостійності, самореалізації, самоврядування. Андрагогіка реалізує найдавнішу формулу навчання: *non scholae, sed vitae discimus* - вчимося не для школи, а для життя.

Одним з основних завдань навчання лікарів на післядипломному рівні залишається підготовка лікарів-інтернів до успішного складання ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 3» для встановлення мінімального рівня професійної компетентності, необхідного для присвоєння звання фахівця відповідного кваліфікаційного рівня [3].

За результатами низки досліджень підготовки лікарів інтернів-стоматологів першого року навчання до складання ліцензійного інтегрованого іспиту «Крок 3. Стоматологія» і перевірки виживання знань з усіх розділів дисципліни встановлено, що один із найвищих показників неправильних відповідей (37%) відповідає розділу «Ортодонтія» (Музычина А.А. і соавт., 2010) [2].

Це свідчить про необхідність зміни акцентів у навчанні в очній інтернатурі при вивченні цього розділу. Одним із методів навчання і контролю засвоєння матеріалу є створення для інтернів методичних рекомендацій із найпроблемніших тем розділу.

При цьому для багатьох вищих навчальних закладів актуальним питанням залишається використання інформаційних технологій для розробки автоматизованих систем навчання і контролю знань. Адже використання такого

типу систем у освітньому процесі дозволить застосувати нові адаптивні алгоритми тестового контролю, використовувати в тестових завданнях мультимедійні можливості комп'ютерів, зменшити обсяг паперової роботи, прискорити процес підрахунку результатів опитування, спростити адміністрування, знизити витрати на організацію і проведення тестування. Можна зазначити, що комп'ютерні системи контролю знань набувають усе ширшої популярності, що пояснюється їхньою об'єктивністю, доступністю й економічною ефективністю. Контроль рівня і якості освіти є обов'язковим компонентом навчального процесу.

Освітня технологія, заснована на застосуванні завдань у тестовій формі, виникла як наслідок розвитку комп'ютерної техніки, становлення теорії та методики педагогічних вимірювань. Ця технологія покликана максимально точно, цілеспрямовано, планомірно, відповідно до заздалегідь заданих критеріїв досягти гарантованого результату навчання - і в цьому її головна перевага перед традиційною методикою викладання.

Використання тестових технологій, складання ситуаційних завдань у навчанні дозволяє розглядати молодого фахівця як центральну фігуру освітнього процесу і веде до зміни стилю взаємин між його суб'єктами. Тест - це система паралельних завдань рівномірно зростаючої складності, що дозволяє оцінити структуру та якісно виміряти рівень підготовленості учнів. При цьому викладач перестає бути джерелом інформації та займає позицію організатора самостійної діяльності учнів і її керівника. Його основна роль полягає тепер у постановці цілей навчання, організації умов, необхідних для успішного вирішення завдань.

Таким чином, лікар-інтерн вчиться, а вчитель створює умови для навчання (особистісно орієнтована технологія), де нові педагогічні технології (в тому числі й тестові) характеризуються переходом від:

- заучування як функції запам'ятовування до навчання як до процесу розумового розвитку, що дозволяє використовувати засвоєне;

- суто асоціативної, статичної моделі знань до динамічно структурованих систем розумових дій;

- орієнтації на усередненого учня до диференційованих та індивідуалізованих програм навчання.

На кафедрі післядипломної освіти лікарів-ортодонти ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія» вийшов друком навчальний посібник «Ортодонтія. Збірник тестів та ситуаційних завдань», складений відповідно до навчального плану та програми спеціалізації (інтернатури) випускників вищих медичних закладів освіти III-IV рівнів акредитації за фахом «Стоматологія», затверджених МОЗ України 2005 року (розділ «Ортодонтія») [1].

У 18 розділах представлено 803 тестові та 444 ситуаційні завдання. Структура кожного заняття передбачає обов'язкове розв'язання тестових завдань згідно з темами календарного плану. У кінці кожного розділу представлені еталони відповідей до тестових завдань. Отже, процес розв'язання тестових і ситуаційних завдань дає можливість не тільки контролювати факт засвоєного матеріалу, а й становить собою одну з форм навчального процесу, що дозволяє молодому фахівцю акцентувати увагу на питаннях із неправильною відповіддю. У кінці циклу для кожного лікаря-інтерна обов'язковим є складання підсумкового комп'ютерного контролю зі спеціальності «Ортодонтія».

Отже, застосування елементів тестової системи навчання та контролю рівня знань зі спеціальністю «Стоматологія» в процесі підготовки лікарів-інтернів на післядипломному етапі дозволяє ефективно систематизувати та поглиблювати теоретичні знання і практичні навички.

Список використаної літератури

1. Куроєдова В.Д. Ортодонтія: збірник тестів та ситуаційних завдань / В.Д. Куроєдова, Н.В. Головка, М.І. Дмитренко. – Полтава, 2010. – 288 с.
2. Оценка уровня профессиональной компетентности врачей-интернов первого года обучения по специальности «Стоматология» / [А.А. Музыкалина, Г.Ю. Агафонова, И.А. Бугоркова, В.А. Волков] // Питання експериментальної та клінічної медицини. – 2010. - № 10. – С. 294 – 297.
3. Приказ МОЗ України от 14.08.1998 №251, от 27.12.1999 №303, от 16.10.2002 №374, от 29.05.2003 №233, от 20.11.2006 №763.

НАУКОВО-ДОСЛІДНА І ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПАТОФІЗІОЛОГІЇ СТУДЕНТАМ З КУРСУ ВДНЗ УКРАЇНИ «УКРАЇНСЬКА МЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ»

Гришко Ю.М.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

У статті висвітлені пріоритетні напрями професійної діяльності викладача. Особлива увага приділена формуванню в студентів ключових компетенцій засобами науково-дослідної та проектної діяльності.

Ключові слова: патофізіологія, студенти, науково-дослідна діяльність, проектна діяльність.

У наш час пріоритетним напрямом професійної діяльності викладача є формування в студентів ключових компетенцій засобами його науково-дослідної і проектної діяльності. Завдяки грамотному керівництву викладача науково-дослідною роботою (НДР) студента в науковому дослідженні або проектній діяльності можна досягти значних успіхів.

На відміну від традиційного навчання роль викладача в дослідному навчанні істотно відрізняється. Основна функція викладача в традиційній освітній практиці – це трансляція інформації викладання, а в дослідному навчанні ця функція відходить на другий план. Викладач перетворюється на співробітника, консультанта, помічника, дослідника. Одночасно в умовах дослідного навчання викладач для студента – зразок творчої діяльності, той, у кого можна вчитися дослідного підходу до навчання й життя в цілому. Це істотно змінює змістове наповнення всього процесу підготовки викладача і вимагає від нього, крім високої ерудиції, вміння передавати відомості, вес-